

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insertate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 14. oktobra 1898.

Politiški oddelek.

Kranjske ne pozabite!

Vso slovensko politiko označuje skrb za obstanek in napredek takoimenovanih obmejnih Slovencev, zatiranih bratov na Štajerskem, na Koroškem in na Primorskem. To daje slovenski politiki nekaj idealnega, nekaj vzvišene, česar pri drugih strankah vsaj v tej meri ni opazovati. Čehi in Poljaki se na pr. za svoje tlačene rojake v Šleziji veliko manj brigajo in trudijo, kakor kranjski Slovenci za rojake na Koroškem ali v Trstu.

Tako bodi vedno in tako mora biti, saj bi samo na Kranjskem bivajoče slovenstvo se ne moglo vzdrževati dolgo, ako bi bili premagani obmejni Slovenci, kateri tvorijo večino slovenskega naroda. Zategatelj je prav, da osredotočuje narod vse sile na pomoč v laškem in v nemškem jarmu vzdihajočim bratom in bil bi neodpusten greh, ako bi v tem le količkaj opešal.

Potrebe izvenkranjskih Slovencev so v prvi vrsti narodnopolitičnega značaja in prav je, ako kranjski Slovenci za toliko časa zapostavimo svoje narodnopolitične zahteve — na pr. notranji uradni jezik na Kranjskem — dokler obmejnimi rojakom ne zagotovimo pogojev narodnega življenja. Vlada bi gotovo rajše kranjskim Slovincem koncedirala notranji uradni jezik, kakor da ustreže vsem zahtevam tržaških in koroških Slovencev, a če bi kranjskim Slovincem dala notranji uradni jezik, bi potem gotovo rekla, da tržaškim in koroškim Slovincem ničesar ne da.

Tudi pri sedanjih pogajanjih z vlado so slovenski poslanci postavili tiste narodno-politične in kulturne zahteve na prvo mesto, katere so vprid izvenkranjskim Slovincem ali vsemu celokupnemu slovenstvu. To popolnoma odobravamo in temu iz vsega srca pritrjujemo, pričakujoč, da kranjski poslanci pri tem niso popolnoma pozabili svoje ožje domovine, ampak se spomnili vsaj

tistih gospodarskih potreb, katere so jako nujne in v nekem oziru življenskega pomena za kranjsko kronovino.

Doslej je bila naša dežela v gospodarskem oziru zelo zanemarjena in vlada se kar ne more odločiti, da za nas kaj stori. In vendar sta zlasti dve točki iz naših gospodarskih potreb tako poreči, da smemo pač zahtevati, naj slovenski poslanci iz kranjske pri pogajanjih z vlado radi glasovanja o nagodbi nanji na noben način ne pozabijo.

Prva točka so državna posojila, katera so po veliki potresni katastrofi dobili najhuje prizadeti ljubljanski hišni posestniki. V teh posojilih tiči velika nevarnost in kdo ve, če še ne pouzroče gospodarske katastrofe v Ljubljani, katera bi lahko postala usodnega občenarodnega pomena. V nekaj letih bodo morali namreč hišni posestniki ta posojila vrniti. Le malokateri iz mej njih bo mogel to storiti, kajti večinoma so tako zadolženi, da znašajo hipoteke na posamičnih poslopih veliko več, nego so hiše vredne. Ako začne država svoja posojila iztirjavati, je velik „Häuserkrach“ kakor se glasi tehnični izraz neizogiben in ljubljanske hiše pridejo v roke tujcev, morda celo židov.

Kdor pozna ljubljanske razmere, tisti ve, da prav nič ne pretiravamo, da je nevarnost v istini jako velika in da torej mi nikakor ne zahtevamo preveč, ako priporočamo slovenskim poslancem, naj se pri pogajanjih z vlado zavzemo za odpis ljubljanskim hišnim posestnikom dovoljenih potresnih posojil. Če vlada že ne more vsega posojila odpisati, naj odpiše vsaj en del, za vrnitev drugega dela pa raztegne termin tako, da ga bodo mogli dolžniki v manjših obrokih vrniti.

Druga, prav tako važna točka, je belokranjska železnica. O tej potrebi so slovenski poslanci že opetovano jako prepričevalno govorili v državnem zboru. Dokazovali so, kako Bela krajna gospodarski propada, ker je ločena od ostalega sveta, opozarjali, da vsled nedostajanja komunikacij se ne izkoriščajo zemeljski zakladi belokranjski, se ne razvija industrija in se ne morejo spraviti v denar kmetski pridelki, vsled česar se prebivalstvo trumoma

izseljuje v Ameriko in bodo doma že kmalu same ženske. Vzlic temu in dasi deželne finance kranjske nikakor ne dovoljujejo, da bi dežela vzela to stvar v svoje roke, je vprašanje belokranjskih železnic kar nič ne premakne naprej in se nahaja še danes istotam, kjer je bilo pred desetimi leti.

Nobena gospodarska stvar v deželi kranjski ni tako nujna, kakr sta si dve zadevi in zato je želeti, da jim posvetijo slovenski poslanci največjo pozornost in da se zanj pri pogodbenih pogajanjih z vlado krepko zavzemo.

Za vseučilišče in nadsodišče v Ljubljani.

Še predno se je sešel državni zbor, smo priobčili članek, v katerem so razložili, kako morajo slovenske občine podpirati prizadevanja poslancev za pridobitev vseučilišča in nadsodišča. Posebno smo priporočali, naj bi vse slovenske občine poslale državnemu zboru peticije.

Slovenskih časnikov se tega našega nasveta ni nobeden spomnil, samo „Slovenec“ je spoznal, da je umešten in primeren in je priporočal, naj se pošljejo take prošnje ministerstvu.

Da olajšamo slovenskim občinam ta posel, jim za take prošnje nasvetujemo naslednje obrazce, katere je priobčil „Slovenec.“

1. za vseučilišče:

Visoko c. kr. ministerstvo za uk in bogočastje!

Odbor občine je v svoji seji dne izrekel soglasno prepričanje, da je ustanovitev vseučilišča v Ljubljani za Slovence in tudi druge narode na jugu Avstrije živa potreba, in je zategatelj sklenil, prositi visoko c. kr. vlado, da čim preje izposluje takšno vseučilišče.

Ta sklep si usoja predložiti v najblagohotnejše uvaževanje udano podpisano županstvo.

Županstvo v

(Pečat)

(Podpis)

2. za višje deželno sodišče v Ljubljani:

Visoko c. kr. ministerstvo za pravosodje!

Odbor občine je v svoji seji dne izrekel soglasno prepričanje, da je ustanovitev višjega deželnega sodišča v Ljubljani vsaj za Slovence na Kranjskem, Spodnjem (slovenskem) Štajerskem in na Koroškem v pravosodnem in gospodarskem oziru nujno potrebna, in je zategatelj sklenil, prositi c. kr. vlado, naj blagovoli poskrbeti, da se čim preje ustanovi takšno višje deželno sodišče v Ljubljani.

Ta sklep si usoja predložiti v najblagohotnejše uvaževanje udano podpisano županstvo.

Županstvo v

(Pečat)

(Podpis)

Priporočamo slovenskim občinam naj take prošnje nemudoma odpošljejo. Prav zdaj se pogajajo slovenski z vlado radi vseučilišča in nadsodišča v Ljubljani in bodo take prošnje njih prizadevanja znatno olajšala in izdatno podprle.

Politični pregled.

Državni zbor. — V četrtek so se zopet začele seje poslanske zbornice in zajedno se je začela razprava o nagodbi v nagodbenem odseku. Te dni se pokaže, če bo mogel državni zbor še delati, ali če se bo morala vlada končno lotiti radikalnih sredstev, da naredi konec krizi. V zadnji seji je drž. zbor vladni načrt za uredbo plače državnih slug odkazal proračunskemu odseku z naročilom, da o njih poroča tekom osmih dnij. Sedaj pride na vrsto najprej proračunski provizorij za tekoče leto, kateri je bila vlada uveljavila s § 14., zajedno pa se bo v večernih sejah razpravljalo o raznih nujnih predlogah, katerih je bilo že doslej jako mnogo polanih.

Položaj. — Značilno za položaj je, da nihče ne ve točno povedati, kakšen da je prav za prav bistvu. Morda tega ministri sami ne vedo. Skrb za nagodbo je vlado prisilila, da se približala desnici. Stopila je s posamičnimi strankami desnice v pogajanja in zajedno na mesto odstopivšega nemškoliberalnega ministra dr. Bärnreitherja poklicala v ministerstvo načelnika nemško katoliške ljudske stranke — a drugače se še ni zgodilo ničesar, kar bi pojasnjevalo položaj. Thun, Kaizl in Dipauli so bili ta teden v Pešti in so se dogovarjali z ogersko vlado. Jedni pravijo, da so zahtevali, naj ogerska vlada privoli v nov nagodbeni provizorij, ker baje nikakor ni mogoče, dognati v avstrijskem parlamentu definitivno nagodbo; drugi trde da se je vlada dogovorila z Ogersko glede kvote, tretji pa sodijo, da je vlada uredila kar je bilo treba za uveljavljenje nagodbe s § 14., češ, v parlamentu ni dobiti večine za nagodbo, zato bo vlada parlament v kratkem zaključila. Jedna teh eventualnostij se gotovo izpolni — a katera, to je tisto vprašanje, na katero ne ve nihče odgovora.

Pogajanja z Lahi — Razni listi so poročali da se je začela vlada posredovanjem barona Dipaulija pogajati s klubom laških poslancev, da bi podpiral vlado. To vest je dunajska „Reichswehr“, katera ima v novjšem času trdne zveze z baronom Dipaulijem odločno dementovala. Ako so se vršila kaka pogajanja, jih je vlada začela gotovo le radi tega, ker misli, da se na Slovansko krščansko-narodno zvezo ni več zanašati.

Razpor mej nemškimi strankami. Nemškoliberalni veleposestniki so iz različnih vzrokov silili na to, naj bi nemške stranke opustile obstrukcijo in omogočile zopet redno poslovanje parlamenta, ter so to tudi res dosegli. Schönererjanci so bili jedini, ki so se trdno ustavljali a brez vspeha, ostali so izolirani in morali so se udati. Mislilo se je že, da je obstrukcija pokopana. Nakrat pa se mej nemškimi strankami začelo veliko gibanje v namen, da se zopet začne obstrukcija. Znamenje za to je dal dr. Bareither, jeden najuglednejših in najuplivnejših nemških nacijonalcev. Bareither je izstopil iz kluba nemških nacijonalcev, ker je ta sklenil, da obstrukcije ne bo nadaljeval. Bareitherja korak odobravajo vsi radikalni elementi. Izmed volivcev se čuje čedalje več glasov, ki obsojajo opustitev obstrukcije kot izdajalsko in zlasti na Češkem pa tudi na Štajerskem se je začela velika agitacija za obnovitev obstrukcije. Ker je mej nemškimi poslanci jako mnogo taci, ki se strinjajo z Bareitherjem, bo to gibanje ali nemške stranke napotilo, da začno zopet obstrukcijo, ali pa bo iz dotičnih strank nekaj poslancev izstopilo in se pridružilo Schönerjancem, katerih upliv v vseh nemških pokrajinah neizmerno raste.

Važni ukazi. — Ministerstvo notranjih del je odredilo, da je iztirati vse tiste, v Avstriji živeče inozemce, kateri nastopajo kot govorniki na političnih shodih ali se taci shodov udeležujejo. Ta odredba je naperjena proti Nemcem iz Nemčije in proti Lahom iz Italije, ki so se zlasti v zadnjih letih na prav usiljiv in predrzen način vtikali v notranjepolitične zadeve naše države in nastopili kot prvaki ekstremnih